

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

ĐÀO VĂN CƯỜNG

**NGHIÊN CỨU THỰC TRẠNG VÀ ĐỀ XUẤT
MỘT SỐ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN NGÀNH CHÈ
TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN ĐẠI TỪ - THÁI NGUYÊN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

THÁI NGUYÊN - 2014

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

ĐÀO VĂN CƯỜNG

**NGHIÊN CỨU THỰC TRẠNG VÀ ĐỀ XUẤT
MỘT SỐ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN NGÀNH CHÈ
TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN ĐẠI TỪ - THÁI NGUYÊN**

Chuyên ngành: Phát triển nông thôn

Mã ngành: 60 62 01 16

LUẬN VĂN THẠC SĨ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. DƯƠNG VĂN SƠN

THÁI NGUYÊN - 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng: Đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác và chưa từng sử dụng để bảo vệ một học vị nào.

Tôi xin cam đoan mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện đề tài nghiên cứu và hoàn thành luận văn đều đã được cảm ơn, các thông tin trích dẫn chính xác và đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, tháng năm 2014

Tác giả

Đào Văn Cường

LỜI CẢM ƠN

Trong thời gian nghiên cứu và thực hiện luận văn này, tôi đã nhận được sự giúp đỡ nhiệt tình của các cơ quan, các tổ chức và các cá nhân. Tôi xin bày tỏ lời cảm ơn sâu sắc nhất tới tất cả các tập thể, cá nhân đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong suốt quá trình thực hiện nghiên cứu luận văn này.

Trước hết tôi xin trân trọng cảm ơn Ban giám hiệu trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên, Phòng Quản lý đào tạo sau đại học của nhà trường cùng các thầy cô giáo, những người đã trang bị kiến thức cho tôi trong suốt quá trình học tập.

Với lòng biết ơn chân thành và sâu sắc nhất, tôi xin trân trọng cảm ơn thầy giáo PGS.TS Dương Văn Sơn, người Thầy đã trực tiếp chỉ bảo, hướng dẫn khoa học và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình nghiên cứu, hoàn thành luận văn này.

Tôi xin trân trọng gửi lời cảm ơn đến các đồng chí lãnh đạo phòng Nông nghiệp và PTNT huyện Đại Từ, UBND 3 xã (La Bằng, Phúc Lương, Phú Cường) và các hộ nông dân trên địa bàn các xã đã giúp đỡ tôi về thông tin, số liệu trong suốt quá trình thực hiện nghiên cứu luận văn.

Do thời gian nghiên cứu có hạn, luận văn của tôi không thể tránh khỏi những sơ xuất, thiếu sót, tôi rất mong nhận được sự đóng góp của các thầy cô giáo cùng toàn thể bạn đọc.

Xin trân trọng cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày tháng năm 2014

Tác giả

Đào Văn Cường

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH TỪ CÁC CHỮ VIẾT TẮT	v
DANH MỤC CÁC BẢNG BIỂU, HÌNH	vi
MỞ ĐẦU	1
1.1. Tính cấp thiết của đề tài	1
1.2. Mục tiêu của đề tài	2
1.2.1. Mục tiêu chung	2
1.2.2. Mục tiêu cụ thể	2
1.3. Ý nghĩa của đề tài	2
1.3.1. Ý nghĩa trong học tập	2
1.3.2. Ý nghĩa trong thực tiễn	3
Chương 1. TỔNG QUAN VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	4
1.1. Cơ sở lý luận	4
1.1.1. Đặc điểm của cây chè	4
1.1.2. Vai trò của cây chè đối với đời sống con người	6
1.1.3. Các nhân tố ảnh hưởng đến sản xuất và kinh doanh chè	8
1.2. Cơ sở thực tiễn	15
1.2.1. Khái quát về tình hình sản xuất và kinh doanh chè ở Việt Nam và trên thế giới	15
1.2.2. Khái quát về tình hình sản xuất kinh doanh chè ở Thái Nguyên	20
1.2.3. Tình hình tiêu thụ chè ở Thái Nguyên	25
1.2.4. Mô tả địa bàn nghiên cứu	26
Chương 2. ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	32
2.1. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	32
2.1.1. Đối tượng nghiên cứu	32
2.1.2. Phạm vi nghiên cứu	32
2.1.3. Thời gian nghiên cứu	32

2.2. Nội dung nghiên cứu.....	32
2.3. Phương pháp nghiên cứu	33
2.3.1. Phương pháp thu thập thông tin	33
2.3.2. Phương pháp phân tích và xử lý số liệu	35
2.3.3. Hệ thống các chỉ tiêu theo dõi	36
Chương 3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	39
3.1. Thực trạng sản xuất, chế biến, tiêu thụ chè của các hộ nông dân tại huyện Đại Từ.....	39
3.1.1. Thực trạng sản xuất chè.....	39
3.1.2. Khoa học công nghệ và khuyến nông trong sản xuất và chế biến chè.....	52
3.1.3. Đặc điểm của cơ sở chế biến sản xuất chè trên địa bàn nghiên cứu	54
3.1.4. Tổ chức sản xuất chè trên địa bàn nghiên cứu	55
3.2. Chi phí sản xuất và lợi nhuận thu được của các hộ nông dân trồng chè tại một số địa phương huyện Đại Từ.....	56
3.2.1. Chi phí sản xuất và lợi nhuận của hộ nông dân.....	56
3.2.2. Hiệu quả kinh tế sản xuất và kinh doanh chè của các hộ nông dân địa bàn nghiên cứu	59
3.2.3. Thu hoạch, chế biến và bảo quản chè.....	60
3.2.4. Đánh giá thực trạng tiêu thụ chè tại địa bàn nghiên cứu.....	62
3.3. Một số thuận lợi, khó khăn, cơ hội và thách thức trong quá trình sản xuất kinh doanh chè của các hộ nông dân trên địa bàn	68
3.3.1. Thuận lợi và khó khăn	68
3.3.2. Cơ hội và thách thức.....	73
3.3.3. Một số giải pháp chủ yếu	63
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	79
1. Kết luận.....	79
2. Kiến nghị.....	80
TÀI LIỆU THAM KHẢO	82
PHỤ LỤC	

DANH TỪ CÁC CHỮ VIẾT TẮT

BQ	: Bình quân
BVTV	: Bảo vệ thực vật
CC	: Cơ cấu
DT	: Diện tích
ĐVT	: Đơn vị tính
GO	: Giá
HTX	: Hợp tác xã
LĐ	: Lao động
NLN	: Nông lâm nghiệp
NN&PTNT	: Nông nghiệp và Phát triển nông thôn
NTTS	: Nuôi trồng thủy sản
PTBQ	: Phát triển bình quân
SL	: Sản lượng
TC	: Tổng chi phí
TC	: Tổng chi phí
TP	: Thành phố
TX	: Thị xã
UBND	: Ủy ban nhân dân
VIETGAP	: Vietnamese Good Agricultural Practices c (Thực hành sản xuất nông nghiệp tốt ở Việt Nam)
WTO	: Tổ chức thương mại thế giới
XNK	: Xuất nhập khẩu

DANH MỤC CÁC BẢNG BIỂU, HÌNH

Trang

Bảng 1.1. Diện tích, năng xuất, sản lượng chè năm 2011 của một số nước trên thế giới.....	15
Bảng 1.2. Nhu cầu sử dụng chè của một số nước trên thế giới các năm 2009	16
Bảng 1.3. Diện tích, sản lượng chè cả nước giai đoạn 2000 - 2011	17
Bảng 1.4. Diện tích, sản lượng chè của tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2000 đến 2010 và dự kiến đến năm 2020	23
Bảng 1.5. Diện tích, sản lượng chè búp tươi theo huyện, thành phố, thị xã giai đoạn 2010 - 2012	24
Bảng 3.1. Diện tích canh tác nông nghiệp của các xã.....	39
Bảng 3.2. Diện tích trồng chè của 3 xã qua các năm 2011 - 2013.....	42
Bảng 3.3. Sản xuất chè của các xã Phúc Lương, Phú Cường, La Bằng giai đoạn từ năm 2011 - 2013	43
Bảng 3.4. Các giống chè sử dụng trong sản xuất tại các xã.....	44
Bảng 3.5. Tình hình đất đai của hộ nông dân sản xuất chè.....	45
Bảng 3.6. Tình hình sản xuất chè của hộ	47
Bảng 3.7. Tình hình nhân lực sản xuất chè các hộ.....	48
Bảng 3.8. Quy mô canh tác của các hộ nông dân sản xuất chè	49
Bảng 3.9. Những tiến bộ áp dụng kỹ thuật của hộ sản xuất chè	51
Bảng 3.10. Tập huấn kỹ thuật xây dựng mô hình trình diễn khuyến nông.....	52
Bảng 3.11. Áp dụng kỹ thuật công nghệ chế biến của các hộ	53
Bảng 3.12. Số cơ sở chế biến trên địa bàn nghiên cứu	54
Bảng 3.13. Hình thức sản xuất chè trên địa bàn nghiên cứu.....	55
Bảng 3.14. Chi phí sản xuất bình quân, lợi nhuận thu được của hộ nông dân trên 360 m ² chè kinh doanh	57
Bảng 3.15. Hiệu quả kinh tế từ hoạt động sản xuất và kinh doanh chè của hộ nông dân huyện Đại Từ	59
Bảng 3.16. Các hình thức chè biến chè của hộ nông dân tại địa bàn cứu.....	61
Bảng 3.17. Hình thức sản phẩm chè bán ra của hộ	63
Bảng 3.18. Biến động giá cả tiêu thụ chè ở Đại Từ qua giai đoạn 2011- 2013	65
Bảng 3.19. Thị trường tiêu thụ chè của các hộ	65
Bảng 3.20. Một số khó khăn trong sản xuất và kinh doanh chè của các hộ nông dân trên địa bàn huyện Đại Từ	70

Hình 3.1. Kênh tiêu thụ chè của các hộ nông dân trên địa bàn huyện Đại Từ67

MỞ ĐẦU

1.1. Tính cấp thiết của đề tài

Nông nghiệp là ngành sản xuất vật chất không thể thiếu được của nền kinh tế quốc dân. Ở nước ta hiện nay nông nghiệp đóng góp trên 40 % tổng thu nhập quốc dân, hàng năm nông nghiệp đem lại nguồn ngoại tệ đáng kể thông qua việc xuất khẩu của hàng hóa nông sản. Trong đó mặt hàng chè là mặt hàng nông sản độc đáo và quan trọng. Phát triển sản xuất cây chè không những đáp ứng được nhu cầu ngày càng cao của người tiêu dùng trong nước nói chung, của nhân dân huyện Đại Từ nói riêng mà còn tạo ra nguồn sản phẩm hàng hóa.

Chè là cây công nghiệp dài ngày có nguồn gốc ở vùng nhiệt đới và á nhiệt đới, là cây trồng xuất hiện từ lâu đời, được trồng khá phổ biến trên thế giới. Đặc biệt là một số quốc gia khu vực châu Á như Trung Quốc, Nhật Bản, Việt Nam,...

Với ưu thế là một cây công nghiệp dễ khai thác, dễ chăm sóc và đang có nhu cầu lớn về tiêu dùng, xuất khẩu trong nước và ngoài nước, cây chè được coi là cây trồng mũi nhọn, cây làm giàu cho người dân sống trên địa bàn nông thôn đó cũng là một thế mạnh của khu vực trung du và miền núi.

Đại Từ, tỉnh Thái Nguyên là một huyện trung du, miền núi Bắc Bộ, được thiên nhiên ưu đãi một hệ thống đất đai và điều kiện khí hậu thời tiết khá thích hợp cho việc phát triển cây chè. So với các huyện trong tỉnh Thái Nguyên, huyện Đại Từ có diện tích chè khá lớn được phân bố trên các xã trong huyện, nhưng tập chung chủ yếu ở các xã phía Bắc và phía Đông với vùng trọng điểm là các xã: La Bằng, Hoàng Nông, Tiên Hội, Phú Cường, Minh Tiến, Đức Lương, Phúc Lương,... Hiện nay, cây chè đã trở thành một trong những cây trồng mũi nhọn góp phần chuyển dịch cơ cấu kinh tế và cải thiện chất lượng cuộc sống của nhân dân. Trong nhiều năm qua, sản xuất chè của huyện Đại Từ đã có bước phát triển, song kết quả sản xuất chè còn chưa cao so với tiềm năng diện tích chè tăng lên nhưng sản lượng và chất lượng chè